

לאומיות ישראל

מכון מאיר

אורות עמ' קנ"ה-קס"א; אורות ישראל ו'

א. הנמיה הלאומית המעשית של כנסת ישראל היא לכושה החיצון של הנמיה הרוחנית שלה, והאחרונה היא אורה ונשמתה של הראשונה. שתיהן יחד ממקור אלהים היום הנן יוצאות, וממעין האמת והאמונה האלהית נובעות. כל ימי הגלות נשבר הכלי לגמרי, והאור בצורתו המופשטת, ובפניה עצומה אך כלפי מעלה, שמש באומה רק לדאגה כללית אך להחזיק את הלאומיות הרוחנית הטהורה. האור האלהי, שהוא נשמת האומה השרשית, במעמדו הגלוי מחוץ לכלי המעשה המחזיקים אותו, האיר בתעופת נונה בכנסת ישראל. השכינה ירדה עם ישראל לגלות ושרתה בתוכם, והתענתה באשר התענו הם. לא הרחיבה הנשמה את מאוייה, אבל קבעה אותם במושג יראת אלהים, אמונתו, וזהירות התורה והמצוות מצד שהם פקודי ד', "כצפור נודדת מקנה".

ב. לפי אותה המדה, שכל יחיד מתעלה, שכל תכונתו האישית מזדככת, כך הוא מטביע בתוכיות של האומה כולה את חלק האצילי שבו, והיא מתוספת על ידו בעטרה של תפארת, ונעשית בכללה ראויה לאהבה ולדבקות של הן. ע"כ הצד הרוחני שבהתגברות הלאומיות תלוי בזיכך האישי של כל פרט.

ג. אחד מההבדלים הנמצאים בין לאומיותם של ישראל להלאומיות של כל עם ולשון הוא, שהיסוד הלאומי והרגשתו אצל כל עם ולשון יש לו בהפסיכיקה הלאומית אותו הערך של תביעה טבעית בהפסיכיקה הפרטית, שהיא מתקדמת ומתגדלת יחד עם טבע הגידול, בלא פיתוח מיוחד, מה שאין כן הלאומיות הישראלית היא מיוסדת ע"פ תביעה מוסרית גדולה ועמוקה, ותכונה מוסרית צריכה פיתוח לעולם ואינה מתגדלת בטבע בעצמה. מהצד הלאומי, הנמצא בהרבה מצות של תורה בגילוי, ובכללות המצות כולן בגניזה, נמצא קיום המצות הוא היסוד המזין להחזקת כח החיים של הלאומיות הישראלית, שאוצר בקרבו אותו החומר המזין של המוסריות, הנדרש כדי להעמיד את התביעה הלאומית הכללית על מכונה.

ד. מפני הנמיה החמרית היתרה, שאבדה את שווי המשקל לעומת הנמיה הרוחנית, הולכים עמים וכלים. בישראל שווי המשקל חוקק בעצם טבעו. אמנם זהו רק לענין שלא תשאר מחלת הנמיה היתרה קבועה באופן שאין לה רפואה, אבל פגיעה מפני הנמיה היתרה פוגעת בישראל, ועוד ביותר משאר האומות, מפני הריפות האופי שלו. האליליות, שפגעה בנו כל ימי התקופה הארוכה שעד חורבן הבית הראשון, היתה תולדה מנמיה חמרית יתרה, והיא קבעה ג"כ את תולדותיה באומה באופן המחולל מדות נשחתות רבות. בזמן הבית השני, שהאליליות נחלשה, יצאה הפגיעה הזאת להגלות בצורתה של שנאת הנם, שלא היתה שום תרופה למחלה כ"א ע"י שבירת האומה, באופן שלא יהי' לה ימים רבים מה לעשות בענינים חמריים בכללותה, ונשארה פנית האומה כולה, בכל ימי הגולה הארוכה, רק לדברים נשגבים ונאצלים. אמנם הנמיה היתרה היוצאת מהשווי אל הרוחניות ג"כ מזיקה הרבה, עד שהיא מאבדת את ההוד האמתי מהרוחניות עצמה, ומ"מ בתור רפואה לנמיה חמרית מופלגת משמשת היא בכל אופן. ע"כ אע"פ שהיחידים נטו לחמריותם, כפי מדת הכרה החיים ותאותיהם, מ"מ האומה בכללה לא הי' לה שום עסק חמרי מאז גלותה. והנה עתה בעת ההתעוררות של התחיה הלאומית היא לנו האות שכבר נתרפאה המחלה הכללית, באופן שכבר ניתנה רשות לאומה להיות לה שיח בענינים חמריים בכללותה. הנמיה הראשונה מההפלגה הרוחנית אל החמרית מוכרחת להיות בהפרזה קצת לצד האחרון, וזהו מקור הוצפא של עיקבא דמשיחא. מ"מ לא יארך הזמן של הנמיה הקיצונית הזאת, כיון שביסוד האומה מונח שווי המשקל. ע"כ אך ינוח הסער וילכו הענינים לצד המעלה והמשקל הראוי. בעלי ההשפעה צריכים למצא את האורה הרוחנית, שיש בנמיה החמרית, ואת מטרתה הפנימית, וכפי מה שיוגלו זה ברבים כן תתרפא מחלת הוצפא ותאבד את סימניה הרעים, ותתעורר האומה בכלל למציאותה הטבעית, ויגלה עליה הדר נשמתה.

ה. מפני שבכה של הרוחניות, הנוגע לרצון של הקיבוץ הלאומי, נטמא ישראל, ע"י טומאת עבודה זרה, נתחללה הטומאה כ"כ עד אשר הכרה הי' לשבור הכל, ולא היתה

הנמיה יכולה להתקיים במהרתה כ"א בהיותה מפני אמונה וקדושה של עולם הבא. ועתה אף שנמטה הרוח הרבה, ע"י צירוף הגליות, מ"מ הוא עדיין צריך טהרה מרובה, כדי שנוכל לבא אל הקודש בכל כחי' שבכנסת ישראל, כי לפעמים רוח לאומי יהי' כרוך ברוח של טומאה ושל רשעה, עד שישפיע רשעות גם על הדבקים בו. אמנם האחרית הימים, השיתעוררו ישראל לאהבת ארץ ישראל, ותהיה תשוקת האומה גדולה אליה, יהיה נקל לקדש את הרוח, מפני שרעיון הקדושה קשור הרבה בארץ ישראל, כמו שעצם הקדושה בפועל נעוצה בה. ע"כ תפטר גם את הרוח אשר נפגע וקלט בקרבו איזה זוהמא, כי "וכפר אדמתו עמו כתיב".

ו. במשיח בן יוסף מתגלה התכונה של לאומיות ישראל מצד עצמם. אמנם התכלית האחרונה אינה התגדרות התיחדות הלאומיות בלבדה כ"א השאיפה לאחד כל באי עולם למשפחה אחת לקרא כולם בשם ד', ואע"פ שזה צריך ג"כ מרכז מיוחד מ"מ אין הכונה כולה רק המרכז כ"א פעולתו ג"כ על הכלל הגדול. וכשצריך העולם לעבור ענין הלאומיות אל הכללות צריכה להיות ג"כ כעין הריסה אל הדברים שהושרשו מצד הלאומיות המצומצמת, שיש עמה המגרעות של אהבה פרטית יתרה. על כן עתיד משיח בן יוסף ליהרג, ומלכות אמתית וקיימת תהי' משיח בן דוד. וכשמדת הכוסף אל הטוב הכללי מגיעה לביטול ערכה של התיחדות הלאומיות, הנה עוד צעד אחד והרע יהי' מבוער ג"כ מהיי היחידים, נמצא שביטול יצר הרע והריגת משיח בן יוסף קרובים הם בענינים זל"ז. לפיכך נחלקן חז"ל בפ' החליל על הפסוק והביטו את אשר דקרו, אם הוא על משיח בן יוסף שנהרג או על יצר הרע שנהרג.

ז. אין המדינה האושר העליון של האדם. זה ניתן להאמר במדינה רגילה, שאינה עולה לערך יותר גדול מחברת אחריות גדולה, שנשארו המוני האידיאות, שהן עטרת החיים של האנושיות, מרחפים ממעל לה, ואינם נוגעים בה. מה שאין כן מדינה שהיא ביסודה אידיאלית, שחוקק בהיותה תוכן האידיאלי היותר עליון שהוא באמת האושר היותר גדול של היחיד. מדינה זו היא באמת היותר עליונה בסולם האושר, ומדינה זו היא מדינתנו, מדינת ישראל, יסוד כסא ד'

בעולם, שכל הפצה הוא שיהיה ד' אחד ושמו אחד, שזהו באמת האושר היותר עליון. אמת, שאושר נשגב זה צריך הוא לביאור ארוך כדי להעלות אורו בימי חושך, אבל לא מפני זה יחדל מלהיות האושר היותר גדול.

ח. קטנות האמונה וריחוקו של אדם מן הקדושה העליונה בא מתוך שאין בידו לרומם את ערך עצמו, עד שיקבע בלבו הרעיון הגדול איך שגדולה אלהית ראויה לו. הגדולה העליונה, המסערת את כל רעיון מוגבל, אשר להמחשבה האלהית, היא באיזומה הנורא מנרשת את רוח האדם מגבולה, כל זמן שלא ירומם וינשא, במחשבות של קודש ובארחות חיים של טוהר, לחוש בעצמו את התאמתו אל גדולה זו. וביחוד הדבר נוגע לישראל. קרבת האלהים הלאומית צריכה אמונה גדולה של גאות לאומית כמדה רוממה כ"כ, עד שיקבע בלב הרעיון העליון, שההתנגלות האלהית ראויה לה. אמנם גאות קודש זו, כשם שהיא עדויה בגאון כך היא שבוצה בענוה גדולה, והענוה האלהית, הבאה מתוך הגדולה, ומתחברת עמה, היא מופיעה על האופי הנשמתי של כנסת ישראל, ואמונתה בקרבתה אל אל עולם קונה שמים וארץ, אשר אין חקר לגדולתו, משתרשת בתוך מעמקי נשמתה, והיא מתקדשת, מתעלה, משתחררת, ומתכינה עצמה לגאולה שלמה.

ט. הדלדול שנתדלדלה עכשו המחשבה הלאומית בישראל, עד שאנו רואים שכמה מהנדבקים בה מתמלאים פגמים רוחניים, דעות רעות ומדות גסות, וכמה שהם בעלי דעות ומדות נשחתות נמשכים אליה, בא לנו מפני הירידה שירדה התכונה של יראת ד', שהיא יסוד חייהם של ישראל. בנקודה הרוחנית של יראת ד' המהורה, הנותנת חיים ומגמה לההויה ומטרות כבירות ונכונות לחיי הכלל והפרט, כלולה ג"כ המחשבה הלאומית לכל פרטיה. יראת ד' ודעת ד', בינת העולם והחיים, בתכונה אצילית וטהורה, שאינה סופגת בקרבה את הזוהמא של ערלת הלב וטומאת יצרי האדם הרעים, מיוסדות הן כולן בכלי הברכה, המחשבה הלאומית של ישראל, והם מקופלים ביראת ד' המהורה, הפשוטה והמאירה, שהיא צריכה, דוקא מפני פשטותה ומבעיותה, פתוח ושמירה, שלא תזדהם ולא תחשך מפני חשכת חיי החומר העכורים והגסים. בשפלות הידים של הלימוד והחינוך של העלאת המחשבה של יראת ד', נפלה. הציור הלכי שלה נאפל. הדעות המקושרות עמה נתמשטשו, וממילא נפלה עוד ביותר ירידה הכלי שלה המחשבה הלאומית, עד שלבשה בגדים צואים. והיא מחכה למצרף ומטהר, שיעטה כבוד ואור.